

Policydokument

Tandläkarens grundutbildning

SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND ANSER

[Att](#) en helhetssyn på såväl patient som själva tandvårdsverksamheten måste tydliggöras

[Att](#) den kliniska träningen bör förläggas på ett sådant sätt att den ger studenterna erfarenhet av olika organisations- och verksamhetsområden. Det är viktigt att studenten får möjlighet att förbereda sig för sin ledarskapsroll

[Att](#) tidig patientkontakt i utbildningen är viktig likaså att utbildningen kännetecknas av ett hälsobefrämjande synsätt.

[Att](#) etik, patientsäkerhet samt ett reflektivt förhållningssätt ska speciellt tydliggöras

[Att](#) kopplingen mellan utbildning och forskning ska vara stark och självklar

[Att](#) forskningskontakten och vetenskapsmetodik bör inledas tidigt i utbildningen

[Att](#) forskarutbildningen studenterna får under utbildningen bör som en viktig del ge studenterna kunskaper i klinisk behandlingsutvärdering och forskningsetik

[Att](#) lärosätena och högskolorna aktivt måste arbeta för att säkerställa återväxten av kvalificerad lärar- och forskarpersonal. En jämn könsfördelning bland lärare och forskare bör eftersträvas

[Att](#) utvärdering ska genomföras, redovisas öppet och utföras i samverkan med studenter och professionens företrädare. För att garantera utbildningens kvalitet måste utbildningen stå under ständig utveckling och utvärdering.

[Att](#) det är positivt att tandläkarhögskolorna använder sig av fler antagningskriterier än betyg och högskoleprov

Att de olika utbildningsätena ska aktivt verka för goda kontakter med det omgivande samhället, professionens företrädare, näringsliv, myndigheter allmänhet och andra intressenter.

Att tandläkarutbildningen skall vara av högsta internationella kvalitet för att motsvara kraven på dagens och morgondagens tandläkare. Förbundet anser att nuvarande utbildningsplan bör förstärkas. Den kliniska färdighetsträningen måste förstärkas och ämnesutbildningen i oral kirurgi, ortodonti och oral protetik måste förbättras. Vidare anser förbundet att utbildningen inom teamtandvård, allmänmedicin och klinisk farmakologi, klinikadministration och beteendevetenskap måste stärkas. Även förståelsen av sambandet mellan allmän hälsa och munhälsa samt studenternas kunskaper om etik och mångfald måste stärkas

BAKGRUND

Utbildningen till tandläkare omfattar tio terminers heltidsstudier (300 högskolepoäng) och ges i Umeå, Stockholm, Göteborg och Malmö. Under år 2010 kommer Umeå att ha 60, Stockholm 85, Göteborg 75 och Malmö 55, dvs. totalt kommer det att finnas 275 utbildningsplatser. Till detta kommer ett visst överintag, dvs. att lärosätena tar in fler studenter än vad de får betalt för.¹ Ungefär 80 % av de studenter som påbörjar tandläkar- utbildningen tar examen.²

För de studenter som examinerades under åren 1984 till och med 1994 omfattade tandläkarutbildningen 9 terminers studier. Utbildningen avslutades med ett års obligatorisk allmäntjänstgöring, AT, inom folktandvården. Utbildningen omfattade således 11 terminer för att få legitimation. I slutet av AT-året gjordes ett skriftligt prov. 1995 togs AT bort eftersom folktandvårdsorganisationerna inte längre tillhandahöll tjänster för denna. I samband med att AT togs bort beslutade riksdagen att förlänga utbildningen till att omfatta 10 terminer för att kompensera för den slopade allmäntjänstgöringen.

Tandläkarutbildningen är en utbildning där det ställs höga krav omedelbart efter examen. Tandläkaren bär sitt legitimationsansvar från första dagen i yrkeslivet och det är viktigt såväl för den enskilde tandläkaren som ur ett

¹ Sveriges Tandläkarförbund, Antagning till och examination från Tandläkarutbildningen i Sverige 2006/07, 2007

² Högskoleverket, Mått för genomströmning i utbildning på grund- och avancerad nivå, 2009:29 R. Måttet är ett genomsnitt av examensfrekvensen för nybörjare 1994, 96, 98 och 2000. Examensfrekvens mäts som en kvot mellan examinerade och nybörjare. Många yrkesexamensprogram i högskolan är små, vissa mycket små, mätt i antal nybörjare per termin eller läsår. För dessa blir examensfrekvensen ett vanskligt mått om man mäter varje nybörjarkull för sig. Delar man dessutom upp nybörjarna i män och kvinnor består antalet nybörjare i många fall av endast ett fåtal individer. Högskoleverket har därför valt att summera fyra nybörjarkullar vid beräkningen av examensfrekvens.

patientsäkerhetsperspektiv att utbildningen håller en sådan kvalitet att den nyblivne tandläkaren känner trygghet i sin yrkesroll redan från första dagen.

UTBILDNINGENS REGELVERK

Målet för den svenska tandläkarutbildningen regleras i högskoleförordningen och lyder:

Mål

För tandläkarexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för behörighet som tandläkare.

Kunskap och förståelse

För tandläkarexamen skall studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen
- visa fördjupad kunskap om och förståelse för sambandet mellan patientens orala hälso- tillstånd och hans eller hennes allmänna hälsotillstånd och medicinska tillstånd samt andra bakomliggande faktorer - visa kunskap om och förståelse för produkter och material som används inom tandvården och deras påverkan på allmänhälsa, munhälsa och miljö.
- visa kunskap om ekonomi och organisation som är av betydelse för tandvården - visa kunskap om relevanta författningar

Färdighet och förmåga

För tandläkarexamen skall studenten

- visa förmåga att självständigt diagnostisera och behandla sjukdomar och anomalier i tänder, munhåla, käkar och omgivande vävnader hos patienter i olika åldrar och med olika behov.
- visa förmåga att initiera och genomföra hälsofrämjande och förebyggande arbete inom tandvården för såväl individer som grupper av patienter

- visa fördjupad förmåga att planera, leda, samordna och utveckla tandvårdsarbete - visa förmåga att utvärdera odontologisk vård, varvid särskild vikt läggs vid kvalitetssäkring
- visa fördjupad förmåga till lagarbete och samverkan med samtliga personalgrupper inom tandvården, liksom med andra yrkesgrupper inom vård och omsorg
- visa förmåga att kritiskt och självständigt granska, bedöma och använda relevant information samt att på vetenskaplig grund diskutera nya fakta, företeelser och frågeställningar inom det odontologiska området.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För tandläkarexamen skall studenten

- visa självkännet och empatisk förmåga
- visa förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna
- visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt och därmed värna om och respektera patientens behov
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens.

Självständigt arbete (examensarbete)

För tandläkarexamen skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 30 högskolepoäng.

Övrigt

För tandläkarexamen skall också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning. (så långt Högskoleförordningen).

EU-direktivet 2005/36 reglerar minimikraven för tandläkarutbildningen inom EU. Enligt direktivet ska tandläkarutbildningen bestå av minst fem års heltidsstudier som ska vara både praktiska och teoretiska.

TANDLÄKARUTBILDNINGEN INTERNATIONELLT

Innehållet i och längden på de europeiska tandläkarutbildningarna varierar kraftigt. Längden på tandläkarutbildningarna inom EU sträcker sig från fem till nio år.

Det pågår ett arbete med att skapa ett ramverk för de europeiska tandläkarutbildningarna genom projektet Dent Ed III i samarbete med ADEE (Profile and Competences for the Graduating European Dentist³) där majoriteten av de europeiska tandläkarhögskolorna deltar. Uppdatering har skett regelbundet. Den senaste revisionen genomfördes 2009. Dokumentet ska ses som riktlinjer som ska anpassas till lokala förhållanden.

ANTAGNING OCH AVSKILJANDE

Antagning

I dag finns det fyra vägar in på tandläkarutbildningen, via gymnasiebetyg, via högskoleprov, via folkhögskolebetyg⁴ samt intervjubaserad antagning. På alla skolor kan man komma in via betyg och högskoleprov men i Malmö och Stockholm kan man även komma in via intervju- baserad antagning.

Sveriges Tandläkarförbund anser att det är viktigt att de modeller som tillämpas vid antagning utvärderas.

Sveriges Tandläkarförbund anser att utbildningen bör vara dimensionerad så att den utbildar studenter i paritet med vårdbehov och efterfrågan i Sverige. Lärosätena bör inte ta in fler studenter än att de antagna kan garanteras utbildning av högsta kvalitet.

Tandläkarförbundet har noterat att tandläkarutbildningen från att tidigare ha varit manligt dominerad nu är tydligt kvinnodominerad.

Avskiljande

Med tanke på den stora andelen patientkontakter både under utbildningen och i arbetslivet är det av största vikt för patientsäkerheten att det är möjligt att avskilja en olämplig student från utbildningen. En student bör avskiljas från tandläkarutbildningen om denne genom sina handlingar och sitt förhållningssätt visat sig olämplig alternativt om dennes studieprestationer, teoretiska eller kliniska, inte uppfyller de krav som utbildningsanordnaren ställer. Tandläkarförbundet anser att ett

³ www.adee.org

⁴ Enligt VHS ingår denna grupp i betygsgruppen. Platser i betygsgruppen fördelas procentuellt efter hur många från varje grupp som söker. Eftersom det är få med folkhögskolebetyg som söker så är det också få eller ingen från gruppen som kommer in

beslut om att en student ska avskiljas från utbildningen måste kunna överklagas av studenten.

KONTAKT MED PROFESSIONENS FÖRETRÄDARE OCH STUDENTER

I högskolelagens första kapitel anges att högskolorna skall "samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet".⁵ Tandläkarförbundet anser att det är av stor vikt att högskolorna är en integrerad del av det omgivande samhället och har täta kontakter med professionens företrädare, näringslivet, myndigheter, allmänhet och andra intressenter. Om denna samverkan fungerar ger det högskolorna en möjlighet att föra ut sin kunskap i det omgivande samhället samtidigt som man från högskolans sida kan få influenser och ta till sig information utifrån.

Att tandläkarhögskolorna samverkar med studenterna såväl som professionens företrädare i utbildningsplanering och utvärdering är nödvändigt för kvalitetsutvecklingen av tandläkarutbildningen. Studenterna ska uppmuntras att medverka i utvecklingen av grundutbildningen och de ska känna sig trygga när de framför sina synpunkter. De kursutvärderingar som studenterna ges bör göras synliga både för att man ska kunna utvärdera varje utbildningsmoment och för att jämförelser ska kunna göras mellan de olika tandläkarutbildningarna.

ORGANISATION OCH RESURSER

Pedagogiska modeller

Av Högskoleverkets utredning av tandläkarutbildningarna 2005 framgår att samtliga lärosäten uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning och målen för tandläkarexamen.⁶

Skolorna har stor frihet att utforma det pedagogiska arbetet och den väg man väljer för att uppfylla utbildningsmålen i högskoleförordningen. Tandläkarförbundet anser att det precis som i dag ska finnas en stor flexibilitet hos de enskilda skolorna om vilken väg man väljer för att uppfylla högskoleförordningens målformuleringar.

Tandläkarförbundet vill dock poängtera vikten av att kontinuerligt utvärdera valda pedagogiska modeller.

Det är en lång process att utvecklas till tandläkare. Teamarbete och förmåga till reflektion och förmåga att fatta självständiga beslut är några av nycklarna till en

⁵ Högskolelagen 1996:1392

⁶ Högskoleverket, Utvärdering av tandläkarutbildning och odontologisk grund- och forskarutbildning i Sverige, 2005

framgångsrik tandläkarkarriär. Därför menar förbundet att oavsett vilken pedagogisk modell studenterna utbildas efter är det av största vikt att de får lära sig att fatta beslut och agera självständigt samtidigt som de lär sig att samverka med andra yrkesgrupper.

Lärare

Lärare och forskare med både hög vetenskaplig och klinisk kompetens är en förutsättning för att högskolorna ska kunna utbilda professionella tandläkare. Lärarkåren på de fyra lärosätena har en hög medelålder och stora pensionsavgångar är att vänta de närmaste åren.⁷ Samtidigt är återväxten av lärare/forskare låg.⁸

Det är önskvärt att lärarkåren har en någorlunda jämn könsfördelning. Det är en tillgång att studenterna får både manliga och kvinnliga förebilder på alla nivåer inom lärar- och forskarvärlden. Som ett exempel på den ojämna könsfördelningen anger Högskoleverket i sin utvärdering av tandläkarutbildningen att år 2005 var endast 2 av de 18 professorerna i Göteborg kvinnor.⁹ År 2008 fanns ingen kvinnlig professor i odontologi i Göteborg.

KLINISK FÄRDIGHETSTRÄNING

Under de senaste åren har kritiska synpunkter riktats mot de nytexaminerade tandläkarnas kliniska färdigheter från flera håll.

- Sveriges Tandläkarförbund har tillsammans med Statistiska Centralbyrån sedan 2001 vid tre tillfällen genomfört en enkätundersökning bland nylegitimerade tandläkare. Undersökningen 2007 visar att nästan 30 % av tandläkarna som examinerats mellan åren 2004 och 2006 anser att den kliniska färdighetsträningen under utbildningen är otillräcklig och nästan 90 % av studenterna känner behov av handledare efter utbildningen. Missnöjet med den kliniska färdighetsträningen är inte unikt för denna ålderskull av tandläkarstuderande utan är snarlikt även för kullarna som tog examen från 1998 fram till 2003.¹⁰

⁷ Högskoleverket, Utvärdering av tandläkarutbildning och odontologisk grund- och forskarutbildning i Sverige, 2005

⁸ Vetenskapsrådet, Allvarligt läge en rapport om svensk odontologisk forskning, 2007

⁹ Högskoleverket, Utvärdering av tandläkarutbildning och odontologisk grund- och forskarutbildning i Sverige, 2005

¹⁰ Sveriges Tandläkarförbund, enkätundersökning av tandläkare legitimerade mellan åren 2004-2006, 2007

- Högskoleverket skriver i sin senaste utvärdering av tandläkarutbildningen att det framstår "...som nödvändigt att överväga en strukturerad övergång till tandläkaryrket."¹¹
Socialstyrelsen genomförde 2001 en utredning om eventuell AT-tjänstgöring efter genomgången tandläkarutbildning. Utredningen pekade på fyra alternativa vägar till hur man genom praktisk tjänstgöring, inom eller utom tandläkarutbildningen, skulle kunna förbättra nyexaminerade tandläkares kliniska färdighet. Utredningen valde att inte förorda något av alternativen utan överlät den fortsatta hanteringen till regeringskansliet.¹²

Socialstyrelsen gjorde några år senare en undersökning "av hur de nyutexaminerade tandläkarna och deras närmaste chefer uppfattar den praktiskt kliniska kompetensen i förhållande till de behov som finns inom tandvårdsverksamheten". Myndighetens slutsats är att "Patientsäkerheten stärks om nyexaminerad tandläkare tjänstgör i underordnad ställning den första tiden i yrket. Främst gäller det avsnitt i vården med praktisk klinisk karaktär". Myndigheten menar också att nyutexaminerade tandläkare inte bör tjänstgöra på arbetsplatser utan handledning.¹³

- Utredningen Tandvården till 2010 ansåg att det var nödvändigt att stärka den kliniska träningen i utbildningen och föreslår att det inom ramen för tandläkarnas grundutbildning ska införas två månaders sammanhängande klinisk utbildning vid arbetsplatser utanför institutionerna.¹⁴
- Företrädare för Folktandvården i Sverige har under flera år framfört att de nylegitimerade tandläkarnas kliniska färdighetsträning inte är tillräckligt omfattande. Sveriges Tandläkarförbund ordnade i februari 2002 en konferens om tandläkarnas grundutbildning med fokus på den kliniska träningen. På konferensen framkom det att man inom Folktandvården inte anser att de nya tandläkarna har tillräcklig klinisk färdighetsträning.¹⁵ 2007 arrangerade Tandläkarförbundet ånyo en konferens om grundutbildningen. Företrädare för

¹¹ Högskoleverket, Utvärdering av tandläkarutbildning och odontologisk grund- och forskarutbildning i Sverige, 2005

¹² Socialstyrelsen, Praktisk tjänstgöring för tandläkare efter grundutbildningen, 2001

¹³ Socialstyrelsen, Översyn av nyexaminerade tandläkares kompetens och yrkeskunnande, 2004

¹⁴ Tandvården till 2010, SOU 2002:53, 2000. Socialstyrelsen, översyn av nyexaminerade tandläkares kompetens och yrkeskunnande, 2004

¹⁵ Sveriges Tandläkarförbund, Framtidens tandläkare, dokumentation från Tandvårdsforum 13 februari 2002.

Folktandvården upprepade att man ansåg att de nylegitimerade tandläkarnas kliniska färdigheter inte var tillräckliga.¹⁶

- I detta sammanhang bör betonas att tandläkarutbildningen ger de grundläggande kunskaperna för yrket och att den kliniska färdigheten tränas upp under de första yrkesverksamma åren. Därför är det som här ovan påpekats viktigt att kunniga kliniker delar med sig av sin erfarenhet så att de nyexaminerade tandläkarna får en god start i sitt yrke.

PRAKTIK UNDER UTBILDNINGEN

Verksamhetsförlagd praktik är ett viktigt komplement till fakultets/institutionsförlagd praktik när det gäller en students mognad och utveckling av sin professionella identitet. Verksamhetsförlagd praktik ger studenten möjlighet att omvandla både teoretiska och praktiska kunskaper i en realistisk vårdssituation. Den verksamhetsförlagda praktiken ger studenten möjlighet att träna inför den framtida ledarrollen i teamet. Den verksamhetsförlagda praktiken ger dessutom studenten kliniska förebilder.

För att förstärka effekterna av den verksamhetsförlagda praktiken bör alla studenter erbjudas att ingå i ett mentorprogram. En regelbunden kontakt med en yrkesverksam tandläkare utanför skolan skulle stärka studenternas professionella identitet samt hjälpa dem att reflektera över sina utvecklingsområden.

Den verksamhetsförlagda utbildning som i dag ingår i tandläkarutbildningen är framförallt förlagd till folktandvården. Sveriges Tandläkarförbund menar att det också är angeläget att studenterna under utbildningen får erfarenhet även av privata kliniker, specialisttandvård och sjukhustandvård.

Tandläkarförbundet anser att det är av stor vikt att studenterna på tandläkarutbildningen ges möjlighet att träffa patienter tidigt i utbildningen. Det hjälper studenten att utveckla sin yrkes- identitet och att förhålla sig till sin professionella utveckling. Dessutom ger den studenten en ram att applicera den teoretiska utbildningen på.

ENSKILDA UTBILDNINGSMOMENT

Samhällsutvecklingen men även utvecklingen inom forskningen gör att tandläkarprofessionen är i ständig förändring. Utvecklingen inom forskningen gör att vårdpanoramats förändras och med det även förutsättningarna för tandläkarnas

¹⁶ Sveriges Tandläkarförbund, Håller grundutbildningen måttet?, dokumentation från Tandvårdsforum 28 november 2007

arbete. För att studenterna ska stå rustade för det ansvar det innebär att inneha legitimation måste tandläkarutbildningen förändras i takt med omgivande samhälle. I förlängningen innebär det kontinuerlig översyn av befintliga utbildningsmoment.

Förbundet vill även betona att när tandläkarutbildningens innehåll diskuteras bör man inte enbart koncentrera sig på vilka moment som man vill lägga till utan också undersöka vilka befintliga utbildningsmoment som kan tas bort. Innan man inför nya undervisningsmoment är det viktigt att försäkra sig om att den ämnesrelaterade undervisningen i de odontologiska kärnämnen inte blir åsidosatt.

SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND ANSER ATT TANDLÄKARNAS GRUNDUTBILDNING BÖR FÖRSTÄRKAS INOM FÖLJANDE OMRÅDEN:

Utbildning i odontologiska ämnen

Det har vid Tandläkarförbundets enkätundersökningar framkommit att ämnesundervisningen i några odontologiska ämnen bedömts vara otillräcklig. I oral kirurgi anser mellan 38-91 % av de tandläkare som nyligen genomgått utbildningen att den är otillräcklig. För ortodonti och oral protetik är motsvarande siffror 24-68 % respektive 29-68 %.¹⁷ Tandläkarförbundet vill se en förbättring av ämnesutbildningen i oral kirurgi, ortodonti och oral protetik.

Interprofessionella undervisningsmoment

Utbildningen ska enligt högskoleförordningen ge studenterna en fördjupad förmåga för framtida arbete i tandvårdsteam.¹⁸ Tandläkaren ska leda arbetet i tandvårdsteamet och ska alltså ges möjlighet att införliva den kunskapen redan under grundutbildningen. Genom att stärka de interprofessionella undervisningsmomenten tränas tandläkaren i samarbete med tandhygienist, tandtekniker och tandsköterska. Tandhygienist- och tandteknikerutbildning finns på de högskolor där tandläkare utbildas och det bör vara möjligt att utöka samarbetet mellan utbildningarna.

Nu när en nationell kursplan för utbildningen till tandsköterska fastställts bör det bli lättare att utöka kontaktytorna även med denna yrkesgrupp. Att arbeta med assistans av tandsköterskor bör vara en självklar del av tandläkarutbildningen. Med tandhygienister och tandtekniker kan man i vissa delar helt eller delvis ha en gemensam undervisning i samhällsodontologiska frågor, kliniskt samarbete, gruppdynamik och konflikthantering.

¹⁷ Sveriges Tandläkarförbund, enkätundersökning av tandläkare legitimerade mellan åren 2004-2006, 2007

¹⁸ Högskoleförordningen 1993:100

Nyutexaminerade tandläkares brist på träning i teamtandvård framfördes bland annat under Tandvårdsforum 2002 och 2007¹⁹, har påpekats av STFs studerandeförening²⁰ och framkommer i utredningen tandvården till 2010.²¹

Tandläkarförbundet anser att det är viktigt att studenterna får en teoretisk grund att stå på vad gäller kunskapen om ledarskap, teamtandvård och den arbetsledande rollen och att detta kompletteras under verksamhetsförlagd praktik.

Allmänmedicin och klinisk farmakologi

Tandläkarens kontakt med andra yrkesgrupper inom vården, t ex läkare, lär komma att öka framgent. Samarbetet mellan yrkesgrupperna underlättas om tandläkaren har grundläggande kunskaper i allmänmedicin och klinisk farmakologi. Förbättrade kontakter innebär även att tandvården får en möjlighet att förmedla odontologiska kunskaper, vilka ofta saknas inom sjukvården. Ytterligare ett skäl att stärka denna del av utbildningen är att nylegitimerade tandläkare behöver bli bättre på att möta det vårdbehov en allt äldre befolkning har.

Klinikadministration

Sveriges Tandläkarförbund anser att svenska tandläkarstudenter bör ha större kännedom om verksamhetsstyrning, klinikadministration och hälsoekonomiska frågor. Studenterna ska under utbildningen få tillräckliga kunskaper inom området så att de efter utbildningen kan arbeta självständigt i såväl offentlig som privat regi.

Beteendevetenskap och etik

Att vara tandläkare ställer stora krav på både ledarskap och patientbemötande och det är viktigt att den nyexaminerade tandläkaren känner trygghet i patientmötet. För att kunna leva upp till dessa roller krävs att studenten under utbildningen övas i etisk reflektion och får kännedom om olika områden inom det beteendevetenskapliga fältet. Utöver etik rör det sig om ämnen som psykologi, ledarskap och grupprocesser.

Vidare är det viktigt att studenten lär sig reflektera över sina utvecklingsområden, mogna som människa, ha ett empatiskt förhållningssätt och inse att de i yrkeslivet är en del av ett sammanhang där det krävs att helheten fungerar för att vården ska fungera optimalt.

¹⁹ Sveriges tandläkarförbund, Framtidens tandläkare, dokumentation från Tandvårdsforum 13 februari 2002. Sveriges tandläkarförbund, Håller grundutbildningen måttet?, dokumentation från Tandvårdsforum 28 november 2007

²⁰ STF/STUDs tankar kring policy för grundutbildningen, 2007

²¹ Tandvården till 2010, SOU 2002:53, 2000

Sambandet mellan allmän hälsa och munhälsa

Tandläkaren bör under sin grundutbildning få kunskap om ett bredare spektra av diagnoser samt kunskap om hur munhälsan samspelar med den övriga kroppen samt kunskap om hur allmänsjukdomar avspeglas i munnen.

Etnisk och kulturell mångfald

Ett öppet Europa med fri rörlighet på arbetsmarknaden gör att människor kommer att röra sig mer över gränserna än i dag. Vårt samhälle kommer med det att i högre utsträckning än i dag bli mångkulturellt. Mot bakgrund av den ökade rörligheten är det av stor vikt att studenterna får lära sig att bemöta och behandla patienter oavsett etnisk eller kulturell bakgrund.

FORSKNINGSANKNYTNING

Den odontologiska forskningens resultat omsätts i grundutbildningen samtidigt som utbildningen är ett tillfälle att skapa intresse för forskningen. Utbildning och forskning är två områden som är och ska vara intimt sammanflätade.

En tidig forskningskontakt stärker studenternas vetenskapliga förhållningssätt och underlättar kravet på att under hela det yrkesverksamma livet ta till sig nya forskningsrön. Utvecklingen inom odontologin går snabbt och det är viktigt att nya rön från forskarvärlden befruktar utbildningen och omsätts i klinisk verksamhet och därmed snabbare kommer patienterna till godo. Dessutom innebär en tidig kontakt med forskning och vetenskapligt tänkande att studentens reflektiva förhållningssätt ökar.

Det är ett välbekant faktum att Sveriges odontologiska forskare har en hög medelålder samtidigt som få unga lockas till forskningen.²² En fruktbar relation mellan grundutbildning och forskning kan hjälpa till att i framtiden locka fler unga till forskningen.

Den forskarutbildning studenterna får under utbildningen bör innehålla klinisk behandlings- utvärdering och forskningsetik.

UTBILDNINGENS LÄNGD

Den svenska tandläkarutbildningen är en av de kortare i Europa. I Holland har man tex. förlängt utbildningen från fem till sex år och många europeiska länder har obligatorisk tjänstgöring innan legitimation.

²² Vetenskapsrådet, Allvarligt läge en rapport om svensk odontologisk forskning, 2007 samt Sveriges Tandläkarförbunds enkätundersökning "Framtidens tandläkare" genomförd våren 2007.

Om nya utbildningsmoment måste införas kan en förlängning av utbildningen behöva ske. Det är dock viktigt att först genomlysa redan befintliga utbildningsmoment för att se om det finns delar som bör lyftas bort ur utbildningen.

Om nya moment tillförs tandläkarutbildningen är det viktigt att färdighetsträningen inte blir lidande.

ALLMÄNTJÄNSTGÖRING INNAN LEGITIMATION

Uppfattningen att nyexaminerade tandläkare har en bristande klinisk färdighetsträning har genererat en diskussion om att återinföra allmäntjänstgöring, AT. Som ett alternativ till AT har också obligatorisk tjänstgöring under handledning inom ramen för en förlängd grundutbildning diskuterats.

Tandläkarförbundet ifrågasätter om den kompetens som krävs för tandläkarexamen ska vara densamma som gäller för legitimering. En diskussion om detta med ansvariga myndigheter, vårdorganisationerna, utbildningsanordnaren och professionen bör snarast komma till stånd.

Tandläkarförbundet menar att handledning vid första anställningen inte har som syfte att ersätta utebliven grundutbildning. När legitimation erhålls ska tillräckliga kunskaper föreligga så att tandläkaren ifråga kan arbeta självständigt utan omfattande handledarinsats. Handledningen ska syfta till att stödja och att sätta in medarbetaren i organisationen och dess struktur.

I första hand anser Tandläkarförbundet att grundutbildningen måste förstärkas och kontinuerligt utvecklas. Om inte uppsatta mål kan nås på detta sätt anser Tandläkarförbundet i andra hand, att en förlängning av grundutbildningen bör övervägas.

Beslut 2009-04-03

Reviderad 2010-04-21

Senast granskad 2011-03-01